

politikerrollen

Under den glada tillväxtens tid på 1960-talet var det lätt att vara politiker. Riksdagsmän, kommunal- och landstingspolitiker visade alltsomoftast sin imposanta progressivitet och samhällsmedvetenhet genom att kräva större statliga anslag till det ena eller andra ändamålet. Det var en bekväm metod att skaffa sig gott rykte och trygga återvalet. Objekt saknades inte. Det har nog aldrig förekommit att företrädare för en samhällsaktivitet som helt eller delvis subventionerats av staten ansett att stödet varit tillräckligt. Aptiten växte medan man åt, och mycket ville ha mer. Eftertankens kränka blekhet förjagades raskt med nya återställare.

De här ambitionerna från riksdagsmännens sida har i hög grad bidragit till att driva upp skattetrycket. Alla tävlade om att vara bäst, eller rättare sagt värst. Följden blev också att myndigheternas andel av den gemensamma kakan oavbrutet ökade. Skulle utvecklingen fortsätta skulle stat och kommun lägga beslag på 100 procent av bruttonationalprodukten redan någon gång under nästa decennium.

Hantering kunde till nöds accepteras så länge tillväxten i ekonomin var så kraftig att den enskilde ändå erhöll viss privat köpkraftsökning varje år. Visserligen knorrade han över de höjda skatterna, men kritikens udd bröts av att det trots allt blev några sedlar över av lönepåslagen. Den som till äventyrs fortsatte att opponera sig utmålades i socialt engagerade tonfall som en fullblods-egoist, helt utan förståelse för det allmännas bästa.

I dag är situationen radikalt förändrad. Därmed har också politikerrollen tillförts en ny dimension.

Samhällsekonomin befinner sig i närheten av den absoluta smärtgränsen. Skattetrycket, världens hårdaste, är i praktiken förvandlat till ett skatteförtryck, trots en del positiva åtgärder av de styrande sedan 1976. Vill vi bevara en blandekonomi värd namnet går det heller inte att låta den offentliga sektorn expandera mycket mer.

Därför är det ofrånkomligt att riksdagsmännen inte längre följer den breda, bekväma vägen till nya lättköpta poängsegrar. Det finns inte mer att få. Uppfinningsrikedomen och fantasin bör i stället inriktas på att finna områden där statsanslagen kan beskåras eller tas bort. Det erfordras också att de förtroendevalda i kommunernas fullmäktigeförsamlingar, styrelser och nämnder inser att världen inte upphör vid kommungränsen. De har att besinna att samhällsansvaret innebär sparsamhet med varje krona och sträng prioritering på utgiftssidan – fast handlag i stället för servil undfallenhet.

Tidigare kunde politikerna nöja sig med ett impopulärt beslut per år, skatteskärpningen. Det gav dem resurser att ohämmat excellera i

spendersamhet, i rollen av alla goda gåvors givare. Hundratals ställningstaganden gav ett köttben åt de flesta grupper som ansågs värda att smörja. Åt de långsiktiga konsekvenserna av denna sangvinism ägnades få tankar.

När krubban är tom bits hästarna, heter det. Det har redan märkts vid Sergels Torg och i kommuner och landsting. En nymornad gnällighet avhörs från de obotfärdiga. Ovanan vid de nya förpliktelserna är påtaglig. Ängslan tycks sprida sig över reaktionen från dem som anser sig lurade på de vanliga dusörerna.

Ingenting blir längre som förut. När verkligheten framstår som en fiende sticker en del huvudet i busken. Det lär inte hjälpa den här gången. Det löser i varje fall inga problem, och det undanskymmer definitivt inte det faktum att vad svenska folket nu behöver är inte beskäftiga utgiftsökare utan politiker som har perspektiv och kurage nog att genomföra även åtgärder som är osäljbara på popularitetsmarknaden.

Matti Häggström